

UVODNA RAZMATRANJA

Među najznačajnijim ekonomskim posljedicama na kraju dvadesetog vijeka bio je prelaz industrijskih zemalja sa proizvodnje na usluge, kao i nekoliko revolucionarnih tehnoloških otkrića koja su pratila ta dešavanja, kao što su kompjuteri, pojavljivanje intereta i informatičke ekonomije, kao i nestanak socijalističkog sistema i prelazak dosadašnjih zemalja tzv. socijalističke zajednice u tranziciju.

Može se slobodno reći da je bitna karakteristika vremena u kome živimo naučna eksplozija, nova naučna paradigma. Naime, u mnogim naukama konvencionalna Decartes-Newton mehanicistička predstave svijetazamijenjena je koncepcijom samoorganizacije sistema u procesu tranzicije. Izučavajući termodinamičke procese nosilac Nobel-ove nagrade Prigogine je otkrio odgovarajuće "faze tranzicije" i "samorganizaciju". U prelasku od haosa do uređenog stanja, materija nužno prolazi kroz faze tranzicije, tj. faze donošenja odluka, birajući između različitih alternativa. Time je stvorena nova naučna paradigma, "sinergizam-teorija interakcije". Mogućnosti implementacije nove naučne paradigme u ekonomiji su očigledne. U savremenom poslovnom ambijentu jedino su promjene konstantne. U nepredvidivom poslovnom okruženju opstaju samo ona preduzeća i privredni sistemi koji uspijevaju da uspješno upravljaju promjenama. Faze tranzicije se registruju i u privrednim sistemima. To se naročito odnosi na bivše socijalističke privrede Istočne i Centralne Evrope.

Mnogobrojni tranzicioni problemi su na izvjestan način rezultati ekonomske globalizacije, a ustvari su većinom posljedica nepovoljnih nacionalnih politika i odluka vlada određenih zemalja. Tako se u zemljama Zapadne Evrope globalizacija često okrivljuje za mnoge probleme koji su nastali zbog ekonomske i političke integracije u regionu. I globalizacija i regionalizam karakterišu se smanjenjem ekonomskih barijera, restrukturiranjem poslova i drugim ekonomskim (socijalnim) promjenama. Prisutna tendencija da se globalizacija okrivljuje za mnoge probleme modernog života, djelimično je tačna i nastala je zbog nacionalističkih i ksenofobičnih stavova političke desnice kao i antikapitalističkog mentaliteta, odnosno političke ljevice.

Najrazvijenije zemlje svijeta od kojih posebno SAD imaju mehanizme na osnovu kojih mogu da usmjeravaju širenje ekonomske globalizacije prije svega na osnovu posebno povlaštenog položaja u svjetskim ekonomskim i drugim institucijama. Ta njihova dominantnost se zasniva na dominantnosti u odlučivanju o svim pitanjima koja se razmatraju i o vodećem čovjeku svjetske institucije koje je po pravilu uglavnom iz razvijenih zemalja.

U interesu razvijenih zemalja je sloboda kapitalnih transakcija između zemalja i otvorenost njihovog finansijskog tržišta za strane banke, pa se zato i nalaze među osnovnim temama kojima se bave Svjetska trgovinska organizacija, MMF i Svjetska banka. U interesu nerazvijenih zemalja je da standardi ne budu ujednačeni, internacionalizovani, pošto to u suštini znači da se prihvataju standardi bogatih, koji nisu neophodno adekvatni za siromašne zemlje. Preko uticaja bogatih zemalja na pravila međunarodne trgovine, kao i na uslove koje siromašne zemlje moraju da ispune, kako bi dobile kredite Svjetske banke ili MMF-a, bogati svijet u najvećoj mjeri determiniše pravila igre. Procesima liberalizacije i uključivanjem u globalne ekonomske tokove, male - nerazvijene zemlje i njihova uspješna preduzeća, putem odgovarajuće strategije, taj proces mogu na najbolji mogući način iskoristiti.

Poslovni uspjeh zasnovan na konkurentskoj prednosti isključivo zavisi od napuštanja tradicionalne ekonomije i uvažavanje savremene ekonomske paradigme zasnovane na znanju i vrijednostima. Uspješne svjetske kompanije okrenute su strategijama koje u prvi plan stavljaju inovativnu kreativnost i kompetentnost ljudskih resursa na svim pozicijama djelatnosti unutar reorganizovane i redizajnirane organizacione strukture sa težnjom ka izgradnji savremene visoko tehnološke organizacije. Takvom organizacijom kompanije se uklapaju u stalne promjene koje sa sobom nose stalni proces ekonomske globalizacije koji se iz dana u dan stalno ubrzava. Danas je izlišno postavljati pitanje da li je globalizacija poželjna, već kojom brzinom i na koje načine je najbolje za državu i preduzeća da postanu dio tog procesa. Cilj je iznalaženje institucionalnih rješenja, koja će omogućiti postizanje što veće koristi za sve, uz eliminisanje neželjenih negativnih propratnih efekata.

U ovom radu se pokušava objasniti neodvojiva veza između ekonomske globalizacije i ekonomskog razvoja nerazvijenih zemalja koje na putu razvoja prolaze kroz tranzicijsko kvalitetno novog i višeg stadijuma internacionalizovanog privrednog života. Prioritet je na ekonomskom impulsu globalizacije kao savremenog razvojnog procesa sadašnje svjetske ekonomije. Sama činjenica da su dva istaknuta istraživača, Pol Semjuelson i Gunar Mirdal, dobitnici Nobelove nagrade za ekonomiju, imali potpuno različite teore inspirisala me je da se opredijelim za ovu temu i da iznesem svoje viđenje i razmišljanje.

Nezaustavljiv prodor ekonomske globalizacije stvara nov sistem vrijednosti u koja su uključene sve svjetske kompanije koje dominiraju na savremenom internacionalnom tržištu kao glavni akteri savremene ekonomije koje su zasnovane na stalnom inoviranju uvećavajući svoj kapital znanja koji je preduslov održanju i poboljšanju konkurentnosti.